

Ultima ratio - aneb potřebujeme trestní postih daňových deliktů?

Na dělech Ludvíka XIV. byl nápis Ultima ratio regum – poslední argument králů, protože zbraně byly chápány jako poslední prostředek řešení sporů krále. V podmínkách moderního práva se termín ultima ratio pojí s trestním právem. Postih podle norem trestního práva by tak měl být až tím posledním prostředkem k odstranění nežádoucích společenských jevů, určený pro případ, že všechny mírnější prostředky jsou zjevně neúčinné.

Zdá se, že v posledních letech na tuto zásadu tvůrci našeho práva jaksi zapomínají. Jakmile se to jeví jako politicky (nebo populisticky) pozitivní, ochotně vztáhnou trestní represi i na taková jednání, kde je mírnější postih stejně účinný. Typickým příkladem je oblast daňových deliktů. V naší společnosti je trvale živena představa, že poplatníci daně neplatí, finanční úřady obelhávají a v silách finančních úřadů není možné realizované daňové úniky odhalovat.

Z této představy plyne prosazení zpřísnění trestní represe daňových trestných činů. Ponechme stranou zásadu ne bis in idem, podle níž je daňový únik postižený v rámci daňového řízení příslušnou sankcí zakázáno postihovat v řízení trestním. Opravdu si někdo rozumně myslí, že neplacení daní je způsobeno příliš mírnými sankcemi? Pronikání trestního práva do práva daňového začalo zavedením trestnosti přípravy daňových trestných činů. První návrhy se po jednání zástupců Unie obhájců s Ministerstvem financí podařilo odvrátit, ale po čase se znovu objevily a v rámci novely trestního řádu byly také prosazeny. Za přípravu trestného činu krácení daně tak pachateli hrozí trest odnětí svobody až 10 let (při hrozícím daňovém úniku ve výši nejméně 5 mil. Kč). Pro srovnání, za týrání svěřené osoby (bez přitěžujících okolností) hrozí pachateli trest v délce jednoho až pěti let. Snaha postihovat krácení daně normami trestního práva však v praxi nevede k výraznému posílení výběru daní a v tomto smyslu se zcela reálně mívá účinkem. Vždy totiž platí, že nikoli samotný hrozící drakonický trest, ale míra jistoty, že bude odhalen a potrestán, vede pachatele k rozhodnutí trestný čin nespáchat.

Úvaha o (ne)schopnosti stávajících policejních útvarů odhalovat daňové trestné činy vede zřejmě Ministerstvo financí k závěru, že je zapotřebí vytvořit vlastní „daňovou“ policii a z celní správy vytvořit vyšetřovatele daňových trestných činů. Je to úvaha veskrze špatná. Je zcestné se domnívat, že díky zkušenostem ze správy specifických daní souvisejících s dovozem nebo vývozem zboží jsou zaručeny odborné schopnosti celní správy odhalovat daňové úniky např. v oblasti daní z příjmů. Rozšiřování kompetencí v oblasti trestního stíhání na další orgány, které dosud s trestním řízením nemají žádné praktické zkušenosti, vnímám proto jako opatření, které může vést daleko spíše ke zneužití kompetencí než k výraznějším úspěchům při odhalování daňové trestné činnosti.

Namísto snahy zpřísnovat trestní represi v ryze ekonomické oblasti by se měl stát vrátit k daňovým kánonům Adama Smithe z 18. století a snažit se upravit normy daňového práva tak, aby daně byly spravedlivé, ekonomicky efektivní, transparentní – a jejich výběr administrativně jednoduchý (Smith hovoří o výběru způsobem, který je pro poplatníka nejpohodlnější, Colbert dokonce výběr daní přirovnal k oškubání husy tak, aby co nejméně syčela). Nevěřím, že rozšíření trestního postihu na fázi přípravy daňového úniku, ani pověření celní správy vyšetřováním daňových trestných činů povede k odhalení obrovských karuselových podvodů. Ze své praxe vnímám rostoucí odbornou úroveň pracovníků daňové správy. Jestli je někdo z úředníků státu schopen posoudit, odhalit a

dokázat daňový delikt, jsou to právě finanční úřady. Pokud bychom vyloučili jejich účast a upřednostnili trestní postih, znamenalo by to, lidově řečeno, že stát od poplatníka nic nedostane, ale zato ho zavře. To rozhodně nepovažuji za krok správným směrem.

JUDr. Monika Novotná,

advokátka a partnerka

Rödl & Partner

Názor byl publikován v rámci vydání EPRAVO.CZ Digital - září 2016.

Nové číslo **EPRAVO.CZ Digital** si můžete stáhnout **ZDARMA** na **App Store**, **Google Play** a **Windows Store**, a to přímo z Vašeho tabletu či chytrého telefonu. Pokud máte již aplikaci staženou, postačí si stáhnout pouze nové vydání. Využít můžete také webový archiv starších čísel na adrese tablet.epravo.cz.

Další články:

- [Nebezpečný návrh novely zákona aneb Cesta do pekel je dlážděna těmi nejlepšími úmysly. Actio popularis – dobrý sluha, ale špatný pán](#)
- [Třpyt a bída DPP](#)
- [Lesk a bída klouzavého mandátu](#)
- [GDPR pro samostatné advokáty](#)
- [GDPR kontra zásada veřejnosti](#)
- [Proboha, nepohrávejme si s myšlenkou na zrušení Senátu – aneb I každý populismus musí mít svou mez.](#)
- [Proč máme málo soudců-mužů? Není to diskriminace?](#)
- [Zpověď týraného dyslekticko-dysgrafického autisty](#)
- [Právo stále bují aneb Právní život](#)
- [Glejt pro podpantofelníka](#)
- [Léto versus generátor spisů aneb Právní život](#)